

## **ДЕЯКІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ**

Пріоритетний напрям розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні обумовлюється особливими перевагами даної форми господарювання у забезпеченні прав членів, встановленні соціальної справедливості та підвищенні економічної ефективності сільськогосподарської діяльності. Сільськогосподарські кооперативи є самостійними суб'єктами аграрного права й учасниками аграрних правовідносин, а предметом їх діяльності є здійснення значного числа видів сільськогосподарської діяльності.

У системі відносин сільськогосподарських кооперативів земельні відносини є базовими, а тому їх чітка регламентація має важливе значення. На сучасний момент земельні відносини в сільськогосподарських кооперативах законодавчо врегульовані неповно. Земельний кодекс України не виділив окремо цього важливого суб'єкта аграрного землекористання, що справедливо можна віднести до одного з недоліків кодифікованого акту земельного законодавства. Єдиною статтею, присвяченою земельним відносинам у кооперативах є ст. 14 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» у редакції Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 20 листопада 2012 року [1] з відсилною нормою до Земельного кодексу та законів стосовно регламентації земельних відносин у кооперативах.

Вступаючи до кооперативу, особа, яка бажає стати його членом, робить вступний і пайовий внески до пайового фонду кооперативу. А поняття «пайовий внесок» охоплює і земельні, і майнові пайові внески. При цьому, правові підстави внесення земельного пайового внеску можуть бути різними: а) передача у власність кооперативу; б) передача в оренду<sup>7</sup> кооперативу; в) об'єднання часток (паїв) осіб, які вийшли з агроформувань і бажають створити сільськогосподарський кооператив.

При вступі до кооперативу громадянин може передати до пайового фонду належну йому на праві власності земельну ділянку. Право власності на земельні ділянки, передані до пайового фонду, отримує кооператив як юридична особа. Одночасно із переходом права власності на земельну ділянку від громадянина до сільськогосподарського виробничого кооперативу як юридичної особи громадянин стає суб'єктом права власності на земельний пай. Це означає, що він набуває право вимоги у кооперативу земельної ділянки в разі припинення членських прав

відносин, а кооператив зобов'язаний повернути йому земельну ділянку певної вартості та розміру [2, с. 115].

Єдиною організаційно-правовою формою підприємств, що забезпечують повернення земельної ділянки у випадках припинення членства, є сільськогосподарські кооперативи. Зокрема, ст. 16 Закону «Про сільськогосподарську кооперацію» регламентує процедуру повернення пайового внеску у вигляді земельної ділянки члену кооперативу. Так, у разі виходу, виключення з кооперативу чи ліквідації кооперативу фізична чи юридична особа, яка внесла свій майновий пай у кооператив у формі земельної ділянки, отримує свій майновий пай виключно у формі земельної ділянки, тобто в натурі (на місцевості). У разі ліквідації кооперативу майновий пай у формі земельної ділянки не може бути використаний для виплати заробітної плати працівникам, виконання зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими кредиторами [3, с. 321].

Якщо врахувати, що під час свого існування сільськогосподарський кооператив розвивається і збагачує свій капітал, то відповідно та частина майнових паїв, які передаються кооперативу у формі земельної ділянки, використовуються в процесі існування кооперативу. Цим самим ці земельні ділянки можуть бути забудовані різними об'єктами нерухомості, що в свою чергу у зв'язку із виходом члена із сільськогосподарського кооперативу, унеможливує отримання ним тієї земельної ділянки, яка була, внесена ним як майновий пай.

Завдяки відсутності у чинному законодавстві України встановленого порядку повернення земельних ділянок, внесених як майновий пай, при виході членів із сільськогосподарського кооперативу на практиці може відбуватися порушення їх права, на отримання внесеної ними земельної ділянки. Також однією із проблем, яка стосується процедури повернення пайового внеску у вигляді земельної ділянки члену сільськогосподарського кооперативу, є відсутність чітко встановлених строків, протягом яких член сільськогосподарського кооперативу зміг би отримати свій пайовий внесок.

Таким чином, основними напрямками вирішення проблем, пов'язаних із поверненням пайового внеску у вигляді земельної ділянки члену кооперативу і строків такого повернення, є внесення відповідних змін до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» чи створення окремого підзаконного нормативно-правового акту, де було б чітко регламентовано порядок та строки повернення пайового внеску у вигляді земельної ділянки члену сільськогосподарського кооперативу.

#### **Список використаних джерел**

1. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України в редакції від 20 листоп. 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 50. — Ст. 698.
2. Гетьман А. П. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: Сучасний стан і напрями вдосконалення : монографія / А. П. Гетьман, В. Ю. Уркевич. — Харків : Право, 2012. — 448 с,

3. Аграрне право України : навч. посіб.ю / [Т. Є. Харитонова, І. І. Каракаш, Х. А. Григор'єва та ін.] ; за ред. Т. Є. Харитоновой І. І. Каракаша. — Одеса : Юрид. літ., 2017. — 436 с.

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент **Платонова С. О.***